

Sosyal Bilgiler Öğretimi Kapsamında Müze ve Müze Eğitime Yönelik Yapılmış Lisansüstü Tezlerinin İncelenmesi*

Yasemin Er Tuna^a

Hüseyin Kaya^b

a Dr. Öğrt. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, ORCID: /0000-0003-3007-6682

b Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, ORCID: 0000-0002-0068-5949

ÖZET

Tarihin izlerini günümüze taşıyan; kültürel değerleri güncel bilgilerimiz ile harmanlamamızı sağlayan müzeler, sosyal bilgiler öğretmenleri için öğrencilerine, aktarabilecekleri sonsuz tarihi mirası gözler önüne sermesi bakımından önemli bir kaynak görevi görmektedir. Müze gezileri ile öğrencilerin birlikte, örgün eğitim esnasında sınıfta aldıkları eğitimi daha da pekiştirerek, öğrenmeyi kalıcı hale getirebilmeleri ve kültürel etkinlikler ile eğlenerek öğrenmeleri sağlanır. Bu bağlamda, müze ziyaretleri sosyal bilgiler eğitimi açısından oldukça kıymetlidir. Bu çalışmanın amacı 2000-2021 yılları arasında sosyal bilgiler öğretiminde müze etkinlikleri ve gezilerini inceleyen lisansüstü tezlerin incelenmesidir. Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden tarama modeline uygun olarak tasarlanmıştır. Araştırmada veriler doküman analizi yöntemi ile elde edilmiş ve betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Tezler, yayımlandıkları yıllar ve üniversiteler, araştırma konuları, araştırma yöntemleri, hedef grupları ve kullanılan müze türlerine göre incelenmiştir. Çalışmaların en çok 2015-2019 yılları arasında yapıldığını, en çok tez yayınlanan üniversitenin Afyon Kocatepe Üniversite olduğunu, en fazla çalışılan konunun ise sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, tezler araştırmanın hedef grubuna göre incelendiğinde çoğunlukla öğrenci gruplarıyla çalışıldığı görülmüştür. Kullanılan araştırma yöntemlerinde ise en fazla nicel araştırma yönteminin tercih edildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Çalışma sonuçlarına ek olarak müze kullanımına ilişkin bazı önerilerde bulunulmuştur.

MAKALE BİLGİSİ

Makale Türü

Araştırma Makale

Makale Geçmişi

Gönderim tarihi:

16.09.2022

Kabul tarihi:

26.10.2022

Anahtar Kelimeler

Sosyal Bilgiler,
Müze Eğitimi,
Lisansüstü Tez

Atıf Bilgisi: Er Tuna, Y. ve Kaya, H. (2022). Sosyal bilgiler öğretimi kapsamında müze ve müze eğitime yönelik yapılmış lisansüstü tezlerinin incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (19), 515-529.

Sorumlu yazar: Yasemin Er Tuna, e-posta: yasemin.er@gop.edu.tr

* Bu çalışmada, sosyal bilgiler dersi kapsamında müze ve müze eğitimi konu edinen lisansüstü tezler Yök Tez veri tabanından faydalanılarak doküman analizi ile incelendiğinden etik kurul raporuna ihtiyaç duyulmamıştır.

Investigation of Post-graduate Theses Regarding Museum and Museum Education within the Scope of Social Studies Education*

Yasemin Er Tuna^a

Hüseyin Kaya^b

a Assist.Prof.Dr., Tokat Gaziosmanpaşa University, ORCID: /0000-0003-3007-6682

b Teacher, Ministry of National Education, ORCID: 0000-0002-0068-5949

ABSTRACT

Carrying traces from history to the present; Museums, which enable us to blend cultural values with our current knowledge, reveal the endless historical that social studies teachers can pass on to their students and new generations. It is ensured that students can make learning permanent by reinforcing the education they receive in the classroom during formal education, together with museum tours, and learning while having fun with cultural activities. In this context, the aim of the study is to examine the postgraduate theses examining museum activities and trips in social studies teaching between 2000-2021. This research is descriptive research using qualitative research method and the data were analyzed by document analysis method. Theses were examined according to the years and universities, research topics, research methods, target groups and museum types used. The findings indicated that the majority of the studies in this context were conducted between 2015 and 2019, that Afyon Kocatepe University had the most thesis published, and that the most studied issue was the usage of virtual museums in the social studies course. Furthermore, when the theses were reviewed according to the research's target group, it was discovered that the student groups were primarily explored. Among the research approaches performed, quantitative research was found to be the most commonly used approach. The quantitative research approach was determined to be the most popular among the research methodologies employed. In addition to the study's findings, certain recommendations for the usage of museums were presented.

Article Type
Research Article

Article Background
Received:
16.19.2022
Accepted:
26.10.2022

Key Words
Social Studies,
Museum Education,
Postgraduate

To cite this article: Er Tuna, Y. & Kaya, H. (2022). Investigation of post-graduate theses regarding museum and museum education within the scope of social studies education. *International Journal of Turkish Educational Sciences*, 10 (19), 515-529.

Corresponding Author: Yasemin Er Tuna, e-mail: yasemin.er@gop.edu.tr

* In this research, there was no need for an ethics committee report, since the postgraduate theses on museum and museum education within the scope of social studies course were examined by document analysis by using the YÖK Thesis database.

Giriş

Sosyal bilimler, insana ait olan her şeyi nesnel bir şekilde ele alan pek çok bilimin bir araya gelmesinden oluşur. Sosyal bilimlerin kapsamının çok geniş olmasının en önemli sebeplerinden biri de bütün sosyal olguların ve ilişkilerin ortak noktası durumunda olmasıdır. Sosyal bilgiler eğitimi, eğitim bilimlerinin ya da eğitim alanının yarattığı bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. Toplumsal hayatla bağlantılı olan, hayatın içinden, gündelik zorluklar veya pratik bilgilerin öğrencilere aktarılmasını da içeren bir derstir. Sosyal Bilgiler, kanıta ve bunun sonucunda elde edilen derin bilgilere dayalı olarak toplumsal gerçeklikle bağlantı kurma süreci olarak tanımlanabilir.

Amerika'daki Ulusal Sosyal Araştırmalar Konseyi (National Council for the Social Studies) sosyal bilgileri; vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimleri disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirerek meydana gelen bir çalışma alanı olarak tanımlar (NCSS, 1993). Ülkemizde ise sosyal bilgiler dersi bireyin toplumsal varlığını gerçekleştirmek için yardımcı olmak, yurttaşlık eğitimi vermek, insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşimini inceleyen, toplu öğretim anlayışının benimsendiği bir ders olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2005). 2017 yılında Milli Eğitim Bakanlığı öğretim programlarında bazı değişiklikler yapmıştır. Bu değişiklikler kapsamında sosyal bilgiler dersi de ele alınmıştır. Yeni öğretim programında sosyal bilgiler dersinin içeriğinin ve amacının ne olması gerektiği ile ilgili temel açıklama şu şekilde olmuştur:

“Sosyal Bilgiler öğrenme alanlarında; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimler ile insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi konuları bütünleştirilmiş olarak ele alınmaktadır. Konular tarih, coğrafya, insan hakları ve vatandaşlık diye ayrı ayrı değil, disiplinler arası yaklaşımla işlenmelidir” (MEB, 2018).

Yapılan bu tanımlamadan hareketle ilkökul ve ortaokul seviyelerinde verilen bu dersin farklı sosyal bilimler disiplinine ait olan konuların bütünleştirildiği anlaşılmaktadır. Sosyal bilgiler dersi ile öğrencilerden hem iyi bir yurttaş hem de evrensel değerleri benimsemiş çağdaş düşünceye sahip bireyler olmaları beklenir. Bu sebeple bu ders içeriğinde bazı bilgi ve becerilerin kazandırılması hedeflenmiştir. Sosyal bilimcilerin kullandıkları bilimsel metotların öğrencilere aktarılması noktasında “sosyal bilimler olarak sosyal bilgiler” anlayışının öğrenme alanı olarak program içinde yer bulması önemlidir. Böylelikle öğrencileri bilimsel düşünmeye sevk etme, sosyal bilimlerin yöntemlerini keşfetme ve uygulama şansları olabilmektedir. Sosyal bilgiler öğretiminde benimsenen bu yaklaşım çerçevesinde, ders süresince uygulanabilecek pek çok farklı metot bulunmaktadır. Bu metotlardan birisi de okul dışı öğrenme ortamlarıdır.

2018 yılında güncellenen sosyal bilgiler öğretim programında, derste öğrenilen konuların okul dışındaki gerçek yaşamla bütünleştirilmesi, günlük hayatta kullanabilecekleri bilgi ve becerilere sahip olmaları, doğa ve çevre bilincinin kazandırılmasına yer verilmiştir (MEB, 2018). Okul dışı öğrenme ortamları öğrencilerin öğrenme sürecinde çeşitli imkânlardan yararlanmasını ve dersin hedefleri ile ilişkilendirilerek düzenlenmesini gezi ve etkinlikleri ifade eder (Laçın Şimşek, 2011). Okul dışı öğrenme ortamlarının en önemli özelliği gündelik yaşamın içinden olması ve birbirinden farklı duylara hitap etmesidir. Sınıfın dışına çıkılması ile sınıf içindeki disiplinli yapıdan uzaklaşmış ve hem öğrenci hem öğretmen için eğlenceli,

rahat ve eğitici bir ortama girilmiş olunur. Sınıf içinde öğrenilen bilgilerin güçlendirilmesi ve genişletilmesi bu şekilde mümkün olabilir (Seyhan, 2020).

Okul dışı öğrenme ortamlarında bilgi avına çıkılması, edinilen bilgilerin yorumlanması, analiz edilmesi, öğrencilerin bilgiye kendilerinin ulaşması noktasında çok büyük önem taşır. Sosyal bilgiler dersi için okul dışı ortamlardan bir tanesi de müzelerdir. Müzeler sosyal bilgiler dersi için çok temel bilgilere kaynaklık etmektedir. Bu sebeple sosyal bilgiler öğretiminde müzelerin etkin kullanılması gerekir.

Müze ve Müze ile Eğitim

Müze kelimesinin kökeni Latince periler mabedi anlamına gelen “Museum” veya “Mouseion” kelimelerinden gelmektedir (Özköse, 2004). Antik Yunan mitolojisinde Müze, ilham perilerine (Mousalara) adanan tapınak anlamına gelir. Mousa Antik Yunan’da düşünce, akıl gücü ve yaratıcılığı temsil eder. Müze kelimesi Latinceye Museum olarak Yunanca kökü olan Mouseion’dan geçmiştir. 18. Yüzyıldan itibaren Avrupa’da Aydınlanma döneminin önemli bir bilgi edinme kaynağı olarak müzelerin kullanıldığı bilinmektedir (Burke, 2001). Bununla beraber müzelerin toplumsal işlev kazanması yani halkın toplanma, okuma/bilgi edinme ve sohbet etme ortamı olarak yaygınlaşması ileride yani Fransız Devrimiyle birlikte müzelerin eğitim aracı olarak kullanılmasının önünü açacaktır (Tezcan Akmehtmet ve Ödekan, 2006). Günümüzde gelişmiş ülkelerde müzeler profesyonel olarak hem okul eğitimi için hem de yetişkin eğitimi için etkili bir araç olarak kullanılmaktadır. Farklı amaçlara hizmet eden, farklı koleksiyonlara sahip pek çok müze bulunmaktadır. Müzelerin işlevi ve tanımı ile ilgili de pek çok tanım yapılagelse de bugün en çok kabul gören tanım Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM-Uluslararası Müzeler Konseyi) tarafından 1974 yılında yapılan ve 2001 yılında eklerle genişletilen müze tanımıdır. Bu tanıma göre: “Müze: toplumun ve gelişiminin hizmetinde olan, insanlığın ve çevresinin maddi kanıtlarını araştıran, eğitim ve zevk amacıyla sergiler oluşturan, koruyan, kâr amacı gütmeyen, halka açık bir kuruluştur” (ICOM, 2003). Şimdiye kadar kabul edilen tanım üzerine 24 Ağustos 2022 tarihinde Prag’da toplanan ICOM konseyi yeni bir müze tanımını oylamaya sunmuşlar ve bu yeni tanım komisyon üyelerinin %92’si tarafından onaylanmıştır. Kabul edilen bu yeni tanım şöyledir:

“Müze, somut ve somut olmayan mirası araştıran, toplayan, koruyan, yorumlayan ve sergileyen, toplumun hizmetinde olan, kâr amacı gütmeyen, kalıcı bir kurumdur. Halka açık, erişilebilir ve kapsayıcı müzeler, çeşitliliği ve sürdürülebilirliği teşvik eder. Eğitim, eğlence, yansıtma ve bilgi paylaşımı için çeşitli deneyimler sunarak, etik, profesyonel ve toplulukların katılımıyla çalışır ve iletişim kurarlar” (ICOM, 2022).

Amerikan Müzeler Birliği'nin (AAM) tanımına göre müzeler, kamuya açık ve kamu yararına yönetilen, federal ve eyalet vergilerinden muaf, eğitici ve eğlenceli nesnelere ile sanatsal, bilimsel, tarihi ve teknolojik nesnelere toplandığı yerlerdir. Materyaller de dahil olmak üzere eğitimsel ve kültürel değerlerin örneklerini koruyan, kâr amacı gütmeyen kalıcı kuruluşlardır (Ata, 2002, s. 55). Sözen ve Tanyeli 'ye göre (2014, 218), “Müzeler; sanatsal, kültürel, tarihi veya bilimsel ürünlerin kalıcı olarak sergilenmesi amacıyla yapılmış veya bu sayılan nitelikleri nedeniyle halka açık tutulan yapılardır “.

Yapılan çeşitli tanımlardan da anlaşılacağı üzere müzeler bazı görevleri üstlenmektedir. Bunlar, topluma hizmet, bilimsel araştırma, eğitim ve eğlence görevleridir. Müzeler,

toplumun zevk, estetik ve sanatsal yönünden gelişmeleri için işlevseldir. Ayrıca gerek tarih/arkeoloji ve sanat tarihi gibi alanlara, gerek fen bilimlerine ve diğer sosyal bilimlere de araştırmacı rolü dikkate alındığında büyük katkılar sunar. Müzelerin eğitim aracı olarak kullanılması da müzelerin üstlendiği bir diğer görevdir. Son olarak hem okullar aracılığı ile öğrencilerin hem de müze eğitimi vasıtasıyla yetişkinlerin müzelerde hoşça vakit geçirmeleri, müzelerin eğlenme fırsatı sunmaları oldukça önemlidir.

Aktif eğitim ortamı sadece okullarda değil, sanat ve kültür merkezi olan müzelerde de gerçekleşmektedir (Kuruoğlu Maccario, 2002). Birbirinden farklı pek çok nesnenin bir arada bulunması, özellikle arkeoloji ve etnografik eserlerin sergilendiği müzelerde, öğrenciler için büyük bir deneyimdir. Gerçekliği ve yaşanmışlığı anlayabildikleri, derslerde duydukları bilgilerin somutlaşmış halleri, öğrenciler için ilgi çekici ve merak uyandırıcıdır. Hele bir de müze atölyelerinde çalışma, uygulama yapma imkânı varsa, bu öğrenciler ve hatta yetişkinler için de yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı demektir. Müzeler ve tarihi mekânlar etkili kullanıldığında öğrencilerde gözlem, akıl yürütme, çıkarımda bulunma, sınıflama gibi becerilerin gelişmesine katkı sağlayabilir (Ata, 2002).

Günümüzde çok çeşitli müzeler bulunmaktadır. Arkeojik ve etnografik müzeler, resim ve heykel müzeleri, uygulamalı sanat müzeleri, doğa tarihi müzeleri ve bilim müzelerini birkaç örnek olarak sıralayabiliriz. Bu müze türlerine ek olarak hemen hemen her nesneye ait müzelere rastlamak da mümkündür (oyuncak müzesi, cam müzesi, müzik aletleri/çalgıları müzesi vb). Dewey ve Comenius'a göre müzeler eğitim faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası olmalı ve eğitim amaçlı kullanılmalıdır (Tezcan Akmehmet ve Ödekan, 2006). Diğer saha gezileri ile birlikte düzenli müze ziyaretleri eğitim programının önemli bir bileşenidir (Onur, 2012). Sosyal bilgiler dersi, insanı ve insan ürünü olan pek çok şeyi barındırması bakımından oldukça zengin ve yoğun bir içeriğe sahiptir. Öğrenciler derslerde ağırlıklı olarak soyut kavramlarla çevrenmiştir. Dersin içeriğinin karmaşık ve soyut kavramlarla örülü olmasından başka, sosyal bilimlerin gözlenemez, tekrar edilemez yapısı da öğrenciler için bir sorun oluşturmaktadır.

Yaşadıkları zaman diliminden çok daha önce meydana gelen olayları soyut bir şekilde açıklamak öğrencilerin bu derse istenilen ilgiyi göstermemesine neden olur (Demircioğlu, 2007). Tam da bu noktada müzeler sosyal bilgiler öğretmenlerinin başvuracakları önemli merkezlerdir. Öğrencilerin derse olan ilgisinin artmasında, merak duygularının gelişmesinde ve kalıcı öğrenmenin sağlanmasında müze ziyaretleri çok önemli bir sorumluluğu yerine getirir.

Türkiye'de müzelerin eğitim amaçlı kullanılmaya başlanması çok yenidir. Özellikle ülkedeki eğitim anlayışının 2000'li yılların başında öğrenci merkezli bir anlayışa bürünmesi ile birlikte, müzelerin ve müze eğitiminin önemi artmıştır. 2005-2006 öğretim yılından başlayarak matematik dersi, fen ve teknoloji dersi ve Türkçe derslerinin öğretim sürecinde müzelerden yararlanılması gerektiği bu derslerin öğretim programlarında ifade edilmiştir. Bunun yanında görsel sanatlar ve sanat etkinlikleri derslerinin öğretim programlarında müze eğitimi konuları öğretim programlarında yer bulmuştur (Çakır İlhan, 2017). Özellikle bu tarihlerden itibaren müzelerle ilgili pek çok araştırma yapılmıştır (Ata, 2002; Aytac, 2014; Egüz ve Kesten, 2012; Meydan ve Akkuş, 2014; Sağır, Demirdelen ve Alpagut, 2017; Selanik Ay ve Kurtdede Fidan,

2014; Yılmaz ve Egüz, 2015; Yılmaz ve Şeker, 2011;).

Bu araştırma ile Türkiye’de son yirmi bir yıl içinde sosyal bilgiler dersinde müzelerin kullanılması ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin sayısı, uygulama yapılan müzelerin türleri, tezlerin çalışma grupları, kullanılan yöntemler açısından lisans üstü tezlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu yüzden, araştırmanın literatüre katkıda bulunacağı ve yeni çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle bu araştırma ile sosyal bilgiler öğretimine katkı sağlamış olan lisansüstü tezlerin incelenmesi ve yapılan tezlerin mahiyeti dikkate alınarak genel bir görünüş ortaya konmaya çalışılmıştır. Türkiye’de müze eğitiminin dikkat çekmeye başladığı 2000 yılı ile 2021 yılları arasındaki lisansüstü tezlerin incelendiği bu çalışmada “2000-2021 yılları arasında sosyal bilgiler dersinde müze/müze eğitimi ele alan tezler nasıldır?” soruna yanıt aranmaya çalışılmıştır. Bu ana sorununun/problemin alt problemleri aşağıdaki gibidir:

1. 2000-2021 yılları arasında sosyal bilgiler dersinde müze/müze eğitimi ele alan tezlerin;
  - a) yıllara göre dağılımı nedir?
  - b) türlerine göre dağılımı nedir?
  - c) üniversitelere göre dağılımı nedir?
2. 2000-2021 yılları arasında sosyal bilgiler dersinde müze/müze eğitimi ele alan tezlerin araştırma konularına göre dağılımı nasıldır?
3. 2000-2021 yılları arasında sosyal bilgiler dersinde müze/müze eğitimi ele alan tezlerin;
  - a) çalışma grubuna göre dağılımı nedir?
  - b) araştırma yöntemlerine göre dağılımı nedir?
  - c) veri toplama aracına göre dağılımı nedir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Sosyal bilgiler öğretimi kapsamında müze gezileri ve müze etkinlikleri ile ilgili lisansüstü tezlerin incelendiği bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden olan tarama modeline uygun olarak tasarlanmıştır. Tarama modelinde var olan durumu ortaya koymak amaçlanır (Büyüköztürk, 2016). Nitel araştırmalarda görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi veri toplama araçları kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Betimsel araştırmalarda, bir durumu veya olayı çok dikkatli bir şekilde betimleye özen gösterilir. (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014).

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak doküman inceleme tekniği kullanılmıştır.

Doküman incelemesi hem tek başına veri toplama aracı olarak hem de başka veri toplama araçları ile birlikte kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Veri olarak kullanılan tezler, YÖK Ulusal Tez Merkezinden “müze”, “müze eğitimi” ve “Sosyal Bilgiler” anahtar kelimeleri ile yapılan arama sonucunda ulaşılabilen 2000-2021 yılları arasındaki Türkçe tezlerden elde edilmiştir. Veriler bazı kriterler dikkate alınarak araştırmacılar tarafından geliştirilen Tez Betimle Formu kullanılarak elde edilmiştir. Dikkate alınan kriter şunlardır: tezlerin yılları, türleri, yaptıkları üniversiteler, çalışma grupları, kullandıkları yöntem, çalışılan konular ve veri toplama araçlarıdır.

Verilerin Analizi

Sosyal bilgiler öğretimi kapsamında müze alanında yapılan çalışmalara elektronik ortamda ulaşılmış, YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan veriler www.tez.yok.gov.tr adresinden detaylı arama yapılarak 'müze' ve “müze eğitimi” anahtar kelimeleri seçilerek taranmıştır. Tarama sonucunda anahtar kavramları içeren tezler listelenmiş ve içlerinden sosyal bilgiler eğitimini konu edinen tezler seçilmiştir. Belirlenen tezler, Tez Betimle Formundaki kriterlere göre betimsel olarak analiz edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde araştırma verilerinden elde edilen bulgulara alt problemler çerçevesinde yer verilmiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

2000-2021 yılları arasında sosyal bilgiler dersi ile ilişkili müze ve müze eğitimini konu alan tezlerin; yıllara, üniversitelere ve türlerine göre dağılımı nasıldır? Bu alt probleme ilişkin bulgular Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. 2000-2021 Yılları Arasında Sosyal Bilgiler Dersi İle İlişkili Müze/Müze Eğitimini Konu Alan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımları

Yıl	Yüksek Lisans Tezi
2000-2009	-
2010	2
2011	3
2012	2
2014	3
2015	4
2016	2
2017	2
2019	4
2021	3
Toplam	25

Tablo 1.'de görüldüğü üzere 2000-2009 yılları arasında sosyal bilgiler öğretiminde müze/müze eğitimini konu edinen hiçbir tez çalışmasına rastlanmamıştır. En çok 2015 ve 2019 yıllarında dörder tane tez yapıldığı, 2011,2014 ve 2021 yıllarında üçer tane geriye kalan yıllarda da ikişer tez yapıldığı belirlenmiştir. Aşağıdaki tabloda yapılan tezlerin üniversitelere göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 2. 2000-2021 Yılları Arasında Sosyal Bilgiler Dersi İle İlişkili Müze/Müze Eğitimini Konu Alan Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımları

Üniversite	Yüksek Lisans Tezi
Gazi Üniversitesi	2
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	2
Giresun Üniversitesi	2
Afyon Kocatepe Üniversitesi	3
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1
Selçuk Üniversitesi	2
Marmara Üniversitesi	2
Adnan Menderes Üniversitesi	1
İnönü Üniversitesi	2
Kastamonu Üniversitesi	1
Yıldız Teknik Üniversitesi	1
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	1
Akdeniz Üniversitesi	1
Cumhuriyet Üniversitesi	1
Aksaray Üniversitesi	1
Toplam	25

Tablo 2.'de görüldüğü gibi, 2000-2021 yılları arasında toplam 25 tez yapılmıştır. Yapılan tezler üniversite bazında incelendiğinde üç tez ile en çok Afyon Kocatepe Üniversite'sinde yapıldığı anlaşılmaktadır. Gazi Üniversitesi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Giresun Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve İnönü Üniversitelerinde ise ikişer tez yayınlanmıştır. Konuyla ilgili 1'er tane tez çalışmanın yapıldığı üniversiteler de şöyledir: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Adnan Menderes Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi ve Aksaray Üniversitesi. Aşağıda yer alan tabloda, yapılan tezlerin türlerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 3. 2000-2021 Yılları Arasında Sosyal Bilgiler Dersi İle İlişkili Müze/Müze Eğitimini Konu Alan Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı

Üniversite	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi
Gazi Üniversitesi	2	-
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	-
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	2	-
Giresun Üniversitesi	2	-
Afyon Kocatepe Üniversitesi	3	-
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	-
Selçuk Üniversitesi	2	-
Marmara Üniversitesi	2	-
Adnan Menderes Üniversitesi	1	-
İnönü Üniversitesi	2	-
Kastamonu Üniversitesi	1	-
Yıldız Teknik Üniversitesi	1	-
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1	-
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	1	-
Akdeniz Üniversitesi	1	-
Cumhuriyet Üniversitesi	1	-
Aksaray Üniversitesi	1	-
Toplam	25	-

Tablo 3.'de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretimi ile ilgili müze eğitimini konu edinen 25 tez çalışmasının tamamı yüksek lisans düzeyindedir. Doktora tezi olarak sosyal bilgilerde müze veya müze eğitimini kapsayan hiçbir tez yapılmamıştır.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

2000-2021 yılları arasında sosyal bilgiler dersinde müze/müze eğitimini ele alan tezlerin araştırma konularına göre dağılımı nasıldır? Sorusuna ait bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 4. 2000-2021 Yılları Arasında Sosyal Bilgiler Dersinde Müze/Müze Eğitimini Ele Alan Tezlerin Araştırma Konularına Göre Dağılımı

Araştırma Konusu	Yüksek Lisans Tezleri
7. Sınıf Öğrencilerine Göre Müze Gezilerinde Yaşanan Sorunlar	3
8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Müze Eğitimine Dair Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri	1
İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Müze ile Eğitimin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi	1
Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Müze Alışkanlıkları (Giresun İli Örneği)	2
Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Sanal Müze Kullanımı	5
Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi	2
Sosyal Bilgiler Derslerinde Müze Faaliyetlerinin Programlanması	1
Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımı	2
Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Yapılan Müze Gezilerinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi	2
Sosyal Bilgiler Dersinde Müze Eğitimine Dayalı Öğretim Uygulamalarının Öğrencilerin Akademik Başarısına ve Tutumlarına Etkisi	1
Sosyal Bilgiler Dersinde Müze Eğitimine Yönelik Geliştirilen Dijital Çizgi Romanın Öğrencilerin Akademik Başarısına ve Tutumuna Etkisi	1
Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Müze Eğitimiyle İlişkilendirilen Kazanımların Gerçekleştirilmesine Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaklaşımları	2
Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kültürel Varlıklara İlişkin Öğrencilerde Farkındalık Bilinci Oluşturmada Müze Eğitiminin Etkisi	1
İlköğretim 2. Kademe 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Eskiçağ Tarihi Konularının İşlenmesinde Müzelerin Önemi, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri	1
Toplam	25

Tablo 4. incelendiğinde en fazla yazılan yüksek lisans tez konusunun beş tane ile “öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımı” olduğu görülmüştür. İkinci olarak ise üç tane ile “7. sınıf öğrencilerine göre müze gezilerinde yaşanan sorunlar” başlığı olduğu belirlenmiştir. ikişer tane de “Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Müze Alışkanlıkları”, “Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi”, “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımı”, “Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Yapılan Müze Gezilerinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” ve “Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Müze Eğitimiyle İlişkilendirilen Kazanımların Gerçekleştirilmesine Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaklaşımları” konulu tezler yapıldığı tespit edilmiştir.

Üçüncü Alt Probleme ilişkin Bulgular

2000-2021 yılları arasında sosyal bilgiler dersinde müze/müze eğitimi ele alan tezlerin araştırma yöntem ve tekniklerine göre dağılımı nasıldır? Sorusuna ait bulgular şu şekildedir:

Tablo 5. Tezlerin Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı

Yöntem	Yüksek Lisans Tezleri
Nitel Araştırma Modeli	11
Nicel Araştırma	12
Karma Yöntem	2
Toplam	25

Sosyal bilgiler dersinde müze/müze eğitimi ile ilgili yapılan tezler, kullandıkları yöntem açısından incelendiğinde Tablo 5. 'de görüldüğü gibi, en çok kullanılan yöntemin 12 tane ile Nicel Araştırma yöntemi olduğu tespit edilmiştir. En çok kullanılan ikinci yöntemin 11 tez ile Nitel Araştırma Yönteminin, 2 tez ile de Karma Yöntemin kullandığı belirlenmiştir. Aşağıda yapılan tez çalışmalarının çalışma gruplarına ilişkin dağılımını gösteren tabloya yer verilmiştir.

Tablo 6. Tezlerin Çalışma Gruplarına Göre Dağılımı

Çalışma Grubu	Yüksek Lisans Tezleri
Öğrenci	16
Öğretmen	9
Öğretmen Adayı	3
Müzeler	1
Okul Yöneticisi	1
Toplam	30

Tablo 6. 'da tezlerdeki araştırmaların hedef gruplarına göre dağılımı incelendiğinde en çok 16 tez ile öğrenci, 9 tez ile öğretmen, 3 tez ile de sosyal bilgiler öğretmen adayları ile çalışma yapıldığı görülmektedir. Müze ve okul yöneticileri ile de birer tane tez çalışması yapılmıştır.

Tartışma

Bu araştırmada, Türkiye'de müze alanında 2010-2021 yılları arasında lisans üstü tezler farklı değişkenler (yıl, üniversitesi, tez türü, konu alanı, desen, yöntem, örneklem türü, örneklem kitlesi, veri toplama tekniği, ilgili müzeler) açısından incelenerek, sosyal bilgilerde müze kullanımına katkı sağlamak amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında nitel araştırma yöntemi kullanılarak sosyal bilgiler öğretiminde müze ve müze eğitimi konu alan tezler incelenmiştir. Bu kapsamda toplam 25 tane lisans üstü tez araştırmaya dahil edilmiştir ancak bu tezlerin tamamının yüksek lisans düzeyinde yapıldığı anlaşılmıştır. İncelenen 25 tezin yıllara göre dağılımı incelendiğinde, en fazla 2015 ve 2019 yıllarında tez yazıldığı bulgusuna

ulaşmıştır. Sosyal bilgiler öğretim programında (2007 ve 2017 yıllarında hazırlanan öğretim programları) okul dışı öğrenme ortamlarının ve müzelerin kullanılmasına ilişkin hususların varlığı, bu konuda araştırma ve tez yazımını etkilemiş olabilir. Eğitim fakültelerinin sosyal bilgiler eğitimi programlarında Müze Eğitimi derslerinin olması da bir diğer etkidir.

Araştırmaya dahil edilen tezler üniversitelere göre incelendiğinde, 17 farklı üniversiteye ait çalışmanın olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan en çok tezin yapıldığı üniversite Afyon Kocatepe Üniversitesi'dir. İkinci olarak eşit sayıda çalışmanın bulunduğu; Gazi Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Giresun Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve İnönü Üniversitesi yer almaktadır.

Çalışmaya dahil edilen tezler konularına göre incelendiğinde, en fazla "sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımı" konusunun, ikinci olarak da, "7. Sınıf öğrencilerine göre müze gezilerinde yaşanan sorunlar" başlığı olduğu görülmüştür. İnternet ağının yaygınlaşması, eğitim teknolojilerinin gelişmesi ve hemen her sınıfta akıllı tahtaların bulunması öğretmenlerin sanal alan gezilerine rağbet etmelerine neden olmuştur. Sanal müze ziyaretlerinin zaman dan tasarruf sağlaması, dünyanın her yerine erişim imkanı sunması ve öğretmenlerin müze gezileri için prosedürlerle uğraşmak istememesinin etkisi olduğu düşünülmektedir (Çınar ve Gazel, 2021; Peker, 2014; Yıldırım ve Tahiroğlu 2012; Tepecik, 2007)

İncelenen tezlere araştırma yöntemlerine göre bakıldığında, en fazla nicel araştırma yönteminin kullanıldığı tespit edilmiştir. İkinci kullanılan yöntem ise, nitel araştırma yöntemidir. Tezler çalışma grubu açısından incelendiğinde en çok "öğrenci" üzerinde, ikinci olarak da "öğretmen" üzerinde çalışıldığı tespit edilmiştir. Araştırmalarda yaygın olarak nicel yöntemin kullanılmasındaki gerekçelerden biri müze ziyaretine ilişkin tutumların belirlenmeye çalışılmasıdır. Öğretmenler, öğretmen adayları ve öğrencilerin müzeye ve müze eğitimine karşı tutumları veya öğrenciler üzerindeki başarıya katkılarının belirlenmesi amacıyla çoğunlukla tutum ölçekleri ve başarı testleri kullanılmıştır. Nicel yöntem ile çok sayıda kişiye ulaşma ve geniş kitleler hakkında bilgi sahibi olunmasında etkili olduğu için nicel yöntemler kullanılmış olabilir (Peker, 2104; Çerkez, 2011;). Müze eğitiminin öğrencilere hitap etmesi yani müze eğitiminin merkezinde, özne olarak öğrencilerin olması nedeniyle araştırmaların çalışma grupları çoğunlukla öğrencilerden oluşmuştur (Kaba, 2021, Sevigen, 2021).

2015-2019 yılları arasında sosyal bilgiler öğretiminde müze eğitimi hakkında yapılan tezlerin sayılarındaki artışın, eğitimcilerin müze ve müze eğitimine önem verdiklerini göstermektedir. Yapılan tezlerin ağırlıklı olarak sanal müze kullanımına yönelik olması da ilgi çekicidir. Sanal müzelere ulaşımın daha rahat olması, zamandan tasarruf edilmesi veya fiziki olarak yapılan müze ziyaretlerine göre ekonomik olması, bu konuda tez çalışmalarının fazlaca olmasına neden olmuş olabilir. Sanal müzelerde (evrak, izin vb) herhangi bir prosedürün olmaması da bu müze türüne yönelik araştırmaların daha rahat yapılmasına destek olmuştur.

Elde edilen bu sonuçlardan hareketle sosyal bilgiler öğretiminde müze/müze eğitimi konusunda tezlerin üretildiği, ancak bu tezlerin sadece yüksek lisans düzeyinde olduğu görülmüştür. Müze gezileri ve müze uygulamaları hakkında öğrenci, öğretmen ve öğretmen adaylarının görüşleri şüphesiz çok kıymetlidir. Çünkü artık müze eğitimi görüş alınanın

ötesine taşımak, uygulamalara dönük faaliyetler geliştirilmek isteniyorsa elde edilen bu görüşler çıkış noktası olarak kullanılabilir. Artık müze eğitiminde ve müze uygulamalarında yeni yöntemlerin, programların ve uygulamaların geliştirilmesi gerekmektedir. Dünyada müze eğitimi; çeşitli uygulamalar, galeri sohbetleri, oyunlar, drama ve canlandırmalar ile atölye çalışmaları üzerinden yürütülmektedir. Bu yüzden Türkiye’de özellikle sosyal bilgiler eğitiminde müzelerin etkin bir şekilde kullanılabilmesi için öğrencilerin aktif katılımını sağlayan uygulamaları geliştirmek ve kullanmak zorundayız.

Öneriler:

- Gerek sosyal bilgiler dersinde gerekse genel müze eğitimi üzerine yapılmış tezler ve araştırma sonuçları dikkate alınarak, müze eğitiminde yenilikçi ve çağdaş uygulamalar geliştirilebilir.
- Araştırmacılar bu alanda az çalışılmış veya henüz hiç çalışılmamış konulara yönelik araştırma yapmaları desteklenerek bu alana katkı yapmaları sağlanabilir.
- Sosyal bilimlerde müze kullanımını daha fazla teşvik edilebilir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Bu çalışmada yazarlar, araştırma sürecinin tüm aşamalarında eşit oranda katkı sağlamışlardır.

Çatışma Beyanı

Yazarlar potansiyel bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Kaynakça

- Akgün, Ö.E., Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K.E., Demirel, F. ve Karadeniz, Ş. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Allan, A. (1963). Müzelerin rolü. *Müzelerin teşkilatlanması- pratik öğütler içinde* (s. 5-19). Ankara: UNESCO, ICOM Türkiye Komitesi Yayınları
- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve tarihi mekanlarla tarih öğretimi "Tarih öğretmenlerinin "müze eğitimine" ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aytaç, A. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitimlerinde gezi-gözlem metodunun yeri ve önemi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(21), 55-69.
- Burke, P. (2001). *Bilginin toplumsal tarihi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (22. Baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Çakır İlhan, A. (2017). Müze eğitimi alanında yapılmış tezler. *Çağdaş Drama Dergisi*, 12(2), 93-104.

- Çerkez, S. (2011). *Sosyal bilgiler dersinde müze eğitime dayalı öğretim uygulamalarının öğrencilerin akademik başarısına ve tutumlarına etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisan tezi. Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Çınar, C. , Utkugün, C. ve Gazel, A. A. (2021). Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımı hakkında öğrenci görüşleri. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 0(16) , 150-170.
- Demircioğlu, İ. H. (2007). Tarih öğretiminde filmlerin yeri ve önemi. *Bilişim* (42), 77-93. 93-44.
- Desvallees, A. ve Mairesse, F. (Editörler). (2010). *Key concepts of museology*. Armand Colin & ICOM.
- Egüz, Ş. ve Kesten, A. (2012). Sosyal bilgiler dersinde müze ile eğitimin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi: Samsun ili örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 81-103.
- ICOM (2022). Museum definition. <https://icom.museum/en/resources/standards-guidelines/museum-definition/> adresinden alınmıştır.
- Kaba, G. (2021). *Sosyal Bilgiler dersinde müze eğitime yönelik geliştirilen dijital çizgi romanın öğrencilerin akademik başarısına ve tutumuna etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Karakaya, İ. (2015). *Ortaokul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde müze alışkanlıkları (Giresun İli Örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemleri (kavramlar, ilkeler, teknikler)*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kısa, Y. (2012). *Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi (Afyonkarahisar Müzeleri)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Kuruoğlu Maccario, N. (2002). Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanımı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 275-285.
- Laçın Şimşek, C. (2011). Okul dışı öğrenme ortamları ve fen eğitimi. Laçın Şimşek (Ed.) *Fen öğretiminde okul dışı ortamları içinde* (s. 1-23). Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Meydan, A. ve Akkuş, A. (2014). Sosyal Bilgiler öğretiminde müze gezilerinin tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasındaki önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (29), 402-422.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *İlköğretim Sosyal Bilgiler öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- National Council for the Social Studies. (1993). *The social studies professional*. Washington DC: National Council for the Social Studies.
- Onur, B. (2012). *Çağdaş müze, eğitim ve gelişim*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Özköse, A. (2004, Ekim). *Türkiye müzelerinde korunma sorunları*. 7. Müzecilik Semineri'nde sunuldu, İstanbul, Türkiye.

- Peker, N. (2014). *Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımı ve sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Sağır, E., Demirdelen, H. ve Alpagut, A. (2017). Anadolu Medeniyetleri Müzesi eğitim etkinlikleri ve müze eğitim atölyesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 46(214), 385-388.
- Selanik Ay, T. ve Kurtdede Fidan, N. (2014). Öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler dersinde müzelerden yararlanmaya ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(48), 69-89.
- Sevigen, E. (2021). *Sosyal bilgiler öğretiminde müze eğitimi uygulamalarının öğrencilerin somut kültürel miras ve ders ile ilgili tutumlarına etkisi ve süreç hakkındaki görüşleri: Bir karma yöntem araştırması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Seyhan, A. (2020). Öğretmen adaylarına göre sosyal bilgiler dersinde okul dışı öğrenmenin etkililiği. *Turkish Journal of Educational Studies*, 7(3), 27-51.
- Sözen, M. ve Tanyeli, U. (2014). *Sanat kavram ve terimleri sözlüğü* (13. Baskı). Remzi Kitabevi.
- Tepecik, A. (2007, Mayıs). *Sanat eğitimi ve sanal müze*. Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik I Sempozyumu’nda sunuldu, Ankara, Türkiye.
- Tezcan Akmehmet, K. ve Ödekan, A. (2006). Müze eğitiminin tarihsel gelişimi. *İTÜ Dergisi*, 3(1), 47-58.
- Yıldırım, T. ve Tahiroğlu, M. (2012). Sanal ortamda gerçekleştirilen müze gezilerinin ilköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 39, 100-114.
- Yılmaz, A. ve Egüz, Ş. (2015). Tarih ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının tarih öğretiminde müzenin önemi hakkında tecrübe ve düşünceleri. *Turkish studies*, (10/11), 1637-1650.
- Yılmaz, K. ve Şeker, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 3(9), 21-39.